

nektar samo zjutraj; proti poldnevu paša pojenjuje oziroma popolnoma preneha, spet pa začne mediti proti večeru in prihodnje jutro. Zaradi tega čebel popoldne kljub močnemu vonju nešteti cvetov ne najdemo na ajdi. Medenje ajde pospešuje zračna vlaga. Še posebej medeni so soparni dnevi in dnevi z jutranjo meglico, ob katerih je nebo rahlo oblačno, a samo toliko, da sonce še preseva skozi oblake.

Ker ajda cveti v obdobju, ko v naravi ni obilnih virov medicinske in cvetnega prahu, je še posebej dragocena. Avgusta in septembra spodbuja matice k zaleganju, hkrati pa si čebele na ajdi lahko naberejo del zimске zaloge. Močne družine in obilna oskrba s cvetnim prahom so sicer najboljše popotnica za prezimovanje in spomladanski razvoj. Tako pripravljene družine se lahko lepo razvijejo tudi ob pomanjkanju zgodnje spomladanske paše ali brez dražilnega krmljenja.

Prav tako paša na ajdi odvrča čebele od nabiranja cvetnega prahu na koruzi, ki je zaradi suše in osiromašenja narave na območjih z intenzivnim kmetijstvom poglaviti vir proteinske hrane. Cvetni prah koruze, obdelane s sistemskimi insekticidi, pa je za čebele dokazano nevaren, ker ima negativne subletalne vplive na čebeljo družino.

Poleg tega, da je ajda na slovenskih njivah še vedno premalo pogost posevek, žalosti tudi to, da v zadnjih desetletjih slabo ali skoraj nič ne med.

Vzrokov za to je lahko več: od tega, da se je seme izrodilo in da v intenzivnem kmetijstvu uporabljamo preveč mineralnih gnojil, do spremenjenih podnebnih razmer z vročimi in sušnimi poletji.

V zadnjih letih so si strokovnjaki na Biotehniški fakulteti precej prizadevali za povrnitev ugleda slovenske ajde in večjo veljavo te rastline. S selekcijo rastlin ajde so skušali vzgojiti novo slovensko sorto te rastline.

Kljub temu da je ajda v minulem obdobju skoraj izginila z naših polj in miz, ima v slovenskem prostoru še vedno velik ugled. Sejanje ajde je lahko za kmete tudi tržno zanimivo, saj odkupovalci v Sloveniji odkupijo vso, ki je na slovenskem tržišču, največji del pa morajo uvoziti. Uporaba izdelkov iz ajde se povečuje, saj se ljudje vse bolj zatekajo k zdravemu načinu življenja. Ob spoznanju o njeni prehranski vrednosti in usmeritvi v trajnostno kmetijstvo lahko ajda postane stičišče preteklosti in sedanjosti. Pri tem je treba opozoriti na raziskave slovenskih znanstvenikov, na podlagi katerih so ugotovili, da so živila iz ajde koristna v prehrani diabetikov ter da preprečujejo raka na debelem črevesu in druge civilizacijske bolezni.

Da bi ajda še naprej cvetela na slovenskih poljih, jo moramo obuditi v življenje, jo ceniti in tudi uporabljati. Ajda ima tako vse možnosti, da ostane prepoznavni in zaščitni znak slovenske kulinarike, ajdov med pa slovenskega čebelarstva. ■

Čebelja družina v prehranski krizi

Maja Smodiš Škerl*, maja.smodisskerl@kis.si

Zgolj »jemati in nič prispevati« nikoli ne obrodí ničesar dobrega. To velja tudi za čebelarstvo. Čebelar mora vse leto skrbeti za stalno zalogo primerne hrane v čebelji družini, saj je morebitno pomanjkanje hrane eden izmed najpomembnejših vzrokov propada družin. Nujno se je zavedati, kako izjemno pomembna za čebele, predvsem pa za zalego, je stalna razpoložljivost in dostopnost hranilnih snovi. Najprej se moramo kot čebelarji/čebelarke vprašati, kaj sploh želimo od svojih čebeljih družin. Načrtujemo povečanje števila družin? Bomo vzrejali matice, ali morda želimo le obdržati populacijo čebel v posamezni družini? Lahko čebelarimo z najboljšim vzrejnim materialom, vzornimi sati, vzdržujemo družine brez zajedavcev, pa vendar ... Vsak poseg je tako rekoč Sifzovo delo, če pravočasno ne poskr-

bimo, da bo imela družina primerno zalogo hrane. V panju naj bo dovolj medu, ki bo zadostil energetskim potrebam čebel po ogljikovih hidratih in stalen dostop do raznovrstnega cvetnega prahu s potrebnimi beljakovinami, vitamini, maščobami in rudninskimi snovmi.

Čebelja družina nujno potrebuje stalen dostop do medicinske in cvetnega prahu, saj bo v nasprotnem primeru ves naš trud zaman.

Pašne čebele prinašajo v panj medicino, to pa potem prevzamejo hišne čebele in jo skladiščijo v satne celice. V celicah medicina dozori v med, ki je obstojen daljše časovno obdobje. Med je poglaviti vir ogljikovih hidratov, brez katerih bi družina v nekaj dneh propadla. Medicina spodbujevalno vpliva na družino, saj povečuje zanimanje čebel za cvetni prah in vpliva na povečano vzrejo zalege v gnezdu.

* Dr., Kmetijski inštitut Slovenije

Posledice pomanjkanja medicīne in skladiščenega medu v družini so lahko različne. Zaradi pomanjkanja medicīne bo družina agresivnejša in bolj zaščitniška. Opazimo lahko zmanjšano število pašnih čebel, ki prinašajo cvetni prah. V gnezdu se zmanjša čistilna sposobnost, to pa pogosto radi podcenjujemo. Dotok medicīne ali dodajanje sladkornega sirupa bo v družini spodbudilo čistilno ali higiensko vedenje in prispevalo k zmanjšanemu pojavljanju bolezni zalege.

Pomanjkanje medicīne zmanjšuje čistilno sposobnost družine in povečuje pojav bolezni, predvsem boleznī čebelje zalege.

Še en pomemben znak pomanjkanja medicīne je zmanjševanje obsega zalege. Z dodajanjem sladkornega sirupa pomagamo družini ohranjati zadostno populacijo čebel. S tem ukrepom pripomoremo k vzreji novih mladih čebel, ki bodo uspešno nadomestile stare, izčrpane zaradi intenzivne paše.

V poletnem času po zadnji glavni paši je oskrba čebeljih družin s cvetnim prahom pogosto okrnjena. Pašne čebele iščejo cvetove, na katerih naj bi nabrale vsaj nekaj cvetnega prahu, ki je pogosto lahko slabe prehranske kakovosti. Družina beljakovinsko hrano po navadi porablja sproti oziroma jo porabi v enem do dveh mesecih. V kratkotrajnem obdobju (od tri do šest tednov) pomanjkanja vnosa cvetnega prahu ga čebele jemljejo iz skladiščenih rezerv v satju. Ko tudi teh zalog zmanjka, začnejo črpati svoje telesne beljakovinske rezerve, ki so pri mladih

čebelah dojiljah shranjene v krmilnih žlezah v glavi in maščobnem telesu v zadku. Ob teh skrajnih ukrepih družina hitro izgublja število čebel in lahko od lakote odmre, če ji ne pomagamo tako, da pravočasno dodamo zaloge cvetnega prahu v satju, shranjenega prav za ta namen.

Populacija čebel v čebeljih družinah je odvisna od količine in kakovosti cvetnega prahu. Pri omejeni količini beljakovinske hrane bodo čebele oskrbovale manjšo površino zalege. Cvetnega prahu slabše kakovosti, ki je takrat na voljo v gnezdu, bodo čebele porabile precej več. Na ta način skušajo nadomestiti potrebne hranilne snovi, ki jih potrebuje zahtevna in lačna čebelja zalega. Ob pomanjkanju beljakovinskega vira in sočasni slabi kakovosti cvetnega prahu, ki je na voljo, bodo posledice še hujše. Matica bo omejila zaleganje, dojilje bodo oskrbovale manj zalege, izlegale se bodo delavke s krajšo življenjsko dobo in slabšim imunskim sistemom. Pomanjkanju se izognemo tako, da v neposredni okolici čebelnjaka posadimo različne medovite rastline, ki bodo čebelam ponujale visoko kakovostno beljakovinsko hrano. Na ta način bomo poskrbeli za neovirano vzrejo zalege in zagotovili daljšo življenjsko dobo odraslih čebel, ki nas bodo razveseljevale z obilnim pridelkom medu.

Vsak čebelar naj stremi k vzreji družin, ki bodo pred glavno pašo vzredile zadostno število pašnih čebel z daljšo življenjsko dobo.

Čebele nabirajo medicīno in pelod v bližnji ali daljni okolici čebelnjaka. Vendar so tudi pri tem omejitve v razpoložljivosti hrane, odvisne od števila čebeljih družin v čebelnjaku in tudi v bližnjem okolišu. Večje ko je število družin na isti lokaciji, manjše so možnosti za zadostno oskrbo s pelodom (npr. čebelnjak s približno 100 panji).

V brezpašnem obdobju in v obdobju suše moramo poskrbeti, da imajo družine dovolj nadomestne hrane, seveda pa ne smemo pozabiti niti na higieno napajalnika z vodo. Takoj po odvzemu medenih satov iz medišča družine oskrbimo s sladkorjem, najpogosteje v obliki sirupa. Zalega mora ostati preskrbljena s hrano, zato iz plodišča ne jemljemo medenih satov. ■

Foto: Maja Smoliš Škerl

*Čebele se zaradi pašne aktivnosti hitro izčrpa-
jo. Primerna prehrana v obdobju razvoja pripomore
k temu, da pašne čebele ostanejo čim dlje aktivne
in vnete nabiralke medicīne in/ali cvetnega prahu.*

GLUKOZNO-FRUKTOZNI SIRUP

NAJBOLJŠA KRMA ZA ČEBELE

- primeren je za krmljenje v vseh panjskih sistemih,
- sirupa prej ni treba pripravljati,
- visok delež suhih snovi,
- stabilen in dolgo obstojen.

Dobavitelj:

SONLEN, d. o. o.

Razborca 4, 2382 Mislinja

GSM: 041/640 863

Tel.: 02/885 62 30

Faks: 02/885 76 87

E-pošta: sonlen@siol.net

www.sirup-med.si